

Sportstruktúrák Európában: Olaszország sportrendszere

Structures of Sport in Europe: the Sport System of Italy

Farkas Péter¹, Rácz Barbara²

1 Testnevelési Egyetem, Társadalomtudományi Tanszék
2 PhD-hallgató, Università degli Studi di Roma „Foro Italico”, Italy

Absztrakt: Az olasz sport szervezeti rendszere 2000-ig teljesen egyedülálló volt Európában. A szerzők az olasz sportélet aktív szereplőivel készített interjúkkal kiegészítve, bemutatják Olaszország sportrendszerének kialakulását, felépítését, kormányzati és nem kormányzati szereveződését, a CONI-t (Olasz Nemzeti Olimpiai Bizottság), mint csúciszervet, valamint adatokkal szolgálnak az olaszok sportolási szokásairól, eredményeikről.

Kulcsszavak: Olaszország, CONI, sportfinanszírozás

Abstract: The intent of this paper is to present the situation and organization of sport in Italy, as it was a unique system in Europe until 2000. The paper is tracing the following topics in detail: the evaluation of a “miscellaneous” sport system, the governmental and non-governmental sport management and structures, a special emphasis on CONI (Italian National Olympic Committee) and the financing of Italian sport, all complemented by interviews with the active participants of the Italian sport system.

Keywords: Italy, CONI, sport system, financing

Bevezetés

Az európai sport sokszínűsége, sokrétűsége vitathatatlan, ahány ország, annyi különféle rendszer, felépítés. Mégis úgy tűnik, egy olyan ponthoz ért az európai sport alakulása, mely valamiféle együttműködésre, a különbségek közelítése felé készlet. Jól jelzi ezt a Lisszaboni Szerződés által a sport közös értékek közé emelése, a Független Európai Sport Jelentés, a Fehér könyv valamint egyéb európai jelentőségű dokumentumok és együttműködések létrejötte. A 2000-es évektől az uniós intézmények egyre növekvő érdeklődést mutatnak a sportkérdések iránt, és ez már a sportnak, nemcsak mint gazdasági tényezőnek szól, hanem figyelembe veszi annak társadalmi jelentőségét is (Farkas és Bardocz-Bencsik, 2009). A sport kapcsolata a gazdasággal is egyre szorosabbá válik. A fejlett országok nemzeti össztermékének egyre nagyobb részét termeli a sportszektor, egyre több munkavállalónak biztosítva megélhetést. (Ezek a számok egy, a Fehér könyvben említett 2006-os tanulmány alapján 3,7%, illetve 5,4% voltak.) (Európai Bizottság, 2007). Wladimir

Andreff és Paul D. Staudohar sportközgazdászok szerint manapság a média, a vállalatok, az értékesítés és a piacok négyzöge mentén rajzolódik ki a sport és a gazdaság kapcsolata. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a hangsúly a helyi közösségeknek nyújtott szolgáltatásokról a globális, média által vezérelt szolgáltatások felé tolódott el¹ (MCMM-modell: Media-Corporations-Merchandising-Markets) (Farkas és Bardocz-Bencsik, 2009). Ez nemcsak a sport gazdasági jelentőségének megváltozását vonta maga után, hanem alapjaiban rendezheti át e terület társadalmi szerepét, funkcióit Európában csakúgy, mint az előbb említett jelenségekben különösen érintett Olaszországban. A sportszakembereknek tehát egy olyan viszonyrendszerhez kell alkalmazkodniuk, amelyben a globalizáció játékszabályai a sport európai piramisát az aljától a tetejéig áthatják (Farkas, 2009). A sokszínűség miatt ez az elmozdulás egy elég hosszú út felé vezet. A kérdésre, hogy lehetséges-e, szükséges-e európai összhang a sport

¹ The EU and Sport Matching Expectations. Report from Workshop 2: The Economic Impact of Sport.

terén, a válasz igen. Azonban az együttes cselekvés érdekében érdemes megvizsgálni a különböző tagállamok szisztémáit.

A Sportstruktúrák Európában sorozatunk első részében egy olyan ország sportigazgatási modelljét mutattuk be, ahol igen erőteljes az állami befolyás (Farkas, 2008). Franciaországgal szemben, a második részben bemutatott finn modell az ellenpólus képviseli, az állami szerepvállalás a sportban minimális mértékű (Farkas és Mihályi, 2011).

Munkánk célja egy átfogó kép ábrázolása az olasz állam sportrendszeréről, a magyar rendszerrel történő állandó összehasonlítás nélkül, mivel azt már korábban megtettük (Rác, 2010). Kutatásunk dokumentumelemzésen, valamint az olasz sportélet vezetőivel készített interjúkon alapul.²

Történeti háttér

Olaszországban a sport intézményi keretei viszonylag korán formát öltenek, és Európában mindenképp egyedülállónak, egyfajta „keveréknek” tekinthető rendszer épül ki. Ez nem követte az angolszász „college”-okon alapuló privatizált szisztémát, de a leginkább Kelet-Európában ismert erőteljes állami irányítású szerveződést sem. Olaszországban e kettő együttesen volt jelen, mely a 2000-es évek elejéig úgy tűnt, egy jól szervezett egységet alkot, de természetesen ez sem lehetett mentes a problémáktól és külső formáló erőktől (Bortolotti, 2004).

A sport régóta nagyon fontos, erős érzelmi tényező Olaszországban csakúgy, mint oly sok más nemzet életében is. Jelzés értékű, hogy már az 1700-as években találtak olyan feljegyzést, mely kiemeli a testnevelés jelentőségét, és sürgeti minél szélesebb körre való kiterjesztését. Vincenzo Cuoco³ olasz filozófus, Filangieri⁴ követője is így ír: „Nincsen jó irodalmi nevelés testnevelés és katonai nevelés nélkül”. A katonai képzés és testnevelés szorosan összekapcsolódott. 1844-ben létrejött az első egyesület Torinóban, Riccardi di Netro⁵ vezetésével, mely még

ma is létezik. Az 1859-es ún. Casati-törvény⁶ célja a közoktatás szabályozása volt, ezzel együtt a testnevelés oktatás és tanárképzés is kötelezővé vált. Az első, csak testnevelést érintő, nyolc pontból álló törvény 1878-ban született meg. 1897-ben megalakult a Nemzeti Központi Bizottság (Comitato Centrale Nazionale), melynek fő feladata a testnevelés és torna oktatása volt az iskolákban. A következő fontos momentum már az 1900-as évek elején kiadott Daneo-Cradero törvény, mely szabályozta a testnevelés oktatás minden fontosabb kérdését: óraszám, módszerek és tanárképzés. Mindezek közül talán a legjelentősebb esemény az Olasz Nemzeti Olimpiai Bizottság (CONI) létrejötte 1914-ben, mely a Nemzetközi Olimpiai Bizottság mintáját követve, fő célul az olimpiai játékokra való felkészülést jelölte meg. Ez az a testület, mely a piramis csúcsán helyezkedik el, s átfog minden egyéb szövetséget, egyesületet. Így tehát ennek a szervezetnek a bemutatásán keresztül az egész olasz sportrendszert megérthetjük.

Az olaszországi fasizmus (1919-1945) ideje alatt természetesen a sport is központi irányítás alá került, azonban a CONI később ismét visszakapta önálló státuszát, melyről a későbbiekben még lesz szó. A kronológiai sorrendből azonban nem hagyható ki az ISEF (Istituto Superiore di Educazione Fisica)⁷ 1952-es megalapítása, vagyis azé az intézményé, amely kezdetben felsőfokú, majd 1958. évi 88. számú törvényt követően már egyetemi szinten foglalkozik a sporttudományok oktatásával, sportszakemberek képzésével. Mai nevén ez az IUSM – Istituto Universitario di Scienze Motorie (Mozgástudományi Egyetem) – azaz a testnevelési egyetem.

Sportélet

Az olasz versenysport sikereinek (amit ők ugyanolyan hanyatlónak látnak, mint a magyarok a sajátjukat) alapja nem az iskola, bázisai inkább a „comune”-k (községek, városok). A kötelező testnevelés heti óraszámja kettő, azonban a versenysportokhoz való korai kiválasztás a közoktatási intézményekben nem megengedett.

melyet Károly Albert szárd-piemonti király uralma alatt, a híres svájci tornász, Rodolfo Obermann ötletét követően alapítottak.

⁶ Casati, Gabrio (1798-1873) olasz politikusról kapta nevét. 1859-ben közoktatásügyi miniszter, a közoktatás rendszerének megújításáról szól a róla elnevezett törvény, mely több mint fél évszázadon keresztül volt érvényben.

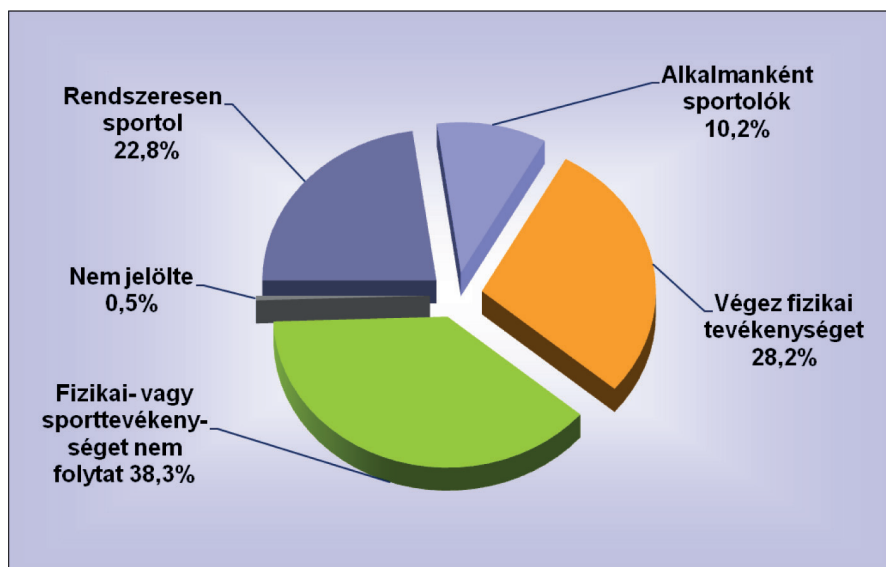
⁷ Testnevelési Felsőfokú Intézmény a későbbi IUSM, amit más néven Róma 4 egyetemnek is hívnak, mivel ez a főváros negyedik egyeteme (összesen 4 egyetem van).

² 2013. március 17-én interjút készítettünk Giovanni Malagò elnök úrral, 2012. június 13-án Marcello Marchioni úrral, aki a CONI Nemzeti Bizottságának tagja, illetve a CONI Regionális Szövetségeinek képviselője, valamint 2012. május 29-én Angelita Giannini, testnevelő tanárnővel, aki szintén a CONI munkatársa.

³ Vincenzo Cuoco (1770-1823), politikus és történész, az *Il Giornale* (Az újság) alapítója, 1804.

⁴ Gaetano Filangieri (1752-1788), politikus, gondolkodó. *Scianza della legislazione* (1780-1791) című könyvében közoktatásügyi, jogi és büntetőjogi reformokról ír.

⁵ Ernesto Riccardi di Netro 1844-1852-ig volt az intézmény igazgatója,

1. ábra: Sportolási szokások Olaszországban (forrás: http://www.coni.it/fileadmin/Documenti/I_NUMERI_DEL_CONI_EM_2010.pdf)

Olaszország igen előkelő helyen szerepel az összesített olimpiai éremtáblázaton,⁸ ez köszönhető a régre visszanyúló hagyományoknak, illetve a sport az olasz társadalomban és gazdaságban betöltött hangsúlyos szerepének, melyet interjúalanyaink is kiemeltek.

Igazolt sportolói aránya az összlakosságot tekintve 7,7%, (4391055 fő), folyamatos emelkedést mutat. A CONI és az ISTAT⁹ 2011-es kiadványa alapján a lakosságot sportolási szokások tekintetében négy csoportra osztják: egy vagy több sportágat folyamatosan űzők (rendszeresen sportolók), egy vagy több sportágat időnként gyakorlók (alkalmanként sportolók), valamely fizikai tevékenységet végzők (pl. évente egy alkalomnál többször min. 2 km séta, úszás vagy biciklizés), illetve a semmilyen fizikai aktivitást nem végzők („otthonülők”). A közel 58 millió fős lakosság 22,8%-a sportol rendszeresen, 38,3%-a pedig egyáltalán nem mozog (1. ábra).

Szervezeti felépítés

Olaszországban a sport és a szinte független, még mindig a legnagyobb befolyással rendelkező szerv, de már nem egyedülálló CONI teljes mértékig összefonódott. Az állam szerepe megnőtt, melyet a különböző szereplők különféleképpen értékelnek. A jelenlegi, 2013. február 19-én megválasztott új

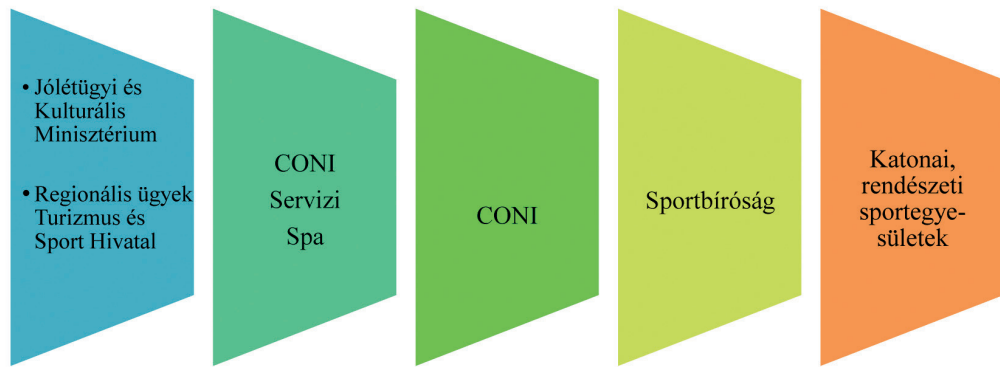
elnök, *Giovanni Malagò* szerint nincs gond a hangsúllyal, inkább a kommunikációt, az együttműködés hatékonyságát kell növelni, valamint tervei között szerepel a privát szféra jelentős bevonása, mind az él-, mind a tömegsport területén (interjú, 2013. március 17).

A **kormányzati sportirányítás** a Regionális ügyek, Turizmus és Sport Hivatala felelősségi köre 2006 óta, mely adminisztratív feladatokat lát el, sportot érintő igazgatási, jogalkotási és kulturális indítványokat terjeszt elő, felelős a nemzetközi kapcsolatok ápolásáért (EU, UNESCO, WADA, Európa Tanács), valamint a Jólétügyi és Kulturális Minisztériummal (Ministero dei Beni e Attività Culturale) közösen öröködi a CONI felett. (v.ö. *Coccia és mtsai*, 2002). A sportirányítás tovább tagozódik regionális, megyei és helyi szinteken, ami a nem kormányzati oldalra is jellemző.

A **nem kormányzati** sportirányítás csúcsán a CONI, mint független köztestület (*ente pubblico*) áll. Természetesen a NOB-bal, illetve az egyéb olimpiai bizottságokkal is ez a szervezet tartja a kapcsolatot. A CONI hagyományosan elsősorban az élsportért felelt, azonban, saját képzési rendszerén keresztül különböző programokat szervez az iskolák számára. Ez kiegészíti a heti kötelező testnevelési órákat, ami Olaszország esetében az Oktatási Minisztérium hatáskörébe tartozik, viszont a kormányzati oldal nem annyira erőteljes, hogy az iskolai sportot előmozdítsa (*Bortolotti*, 2004).

⁸ Az olimpiai összesített éremtáblázatán Olaszország a 6. helyen szerepel.

⁹ Istituto Nazionale di Statistica, Nemzeti Statisztikai Hivatal.

2. ábra: A sportrendszer szereplői Olaszországban

A Sportbírószág a sport területén felmerülő problémák békés rendezésének jogi fóruma. Rendkívül érdekes, és némi hasonlóságot mutat a kelet-közép-európai országok szovjet mintára követett gyakorlatával a sport összemosódása a katonai, rendészeti szervekkel oly módon, hogy a versenysportolók ezeknél a szervezeteknél állhatnak alkalmazásban, ami nem csak megkönnyíti beilleszkedésüket a munka világába, de egyben segíti sporttevékenységüket is. Ezért nem csoda, hogy például a CONI honlapján is külön rész foglalkozik a rendészeti, katonai szervezetekkel, illetve, formailag is megkülönböztetnek civil és katonai klubokat, utóbbiak természetesen fejlettebb, nagyobb anyagi háttérrel rendelkeznek. (Bortolotti, 2004) (2. ábra).

CONI

Kezdetben teljesen egyedülálló, mindent magában foglaló (ernyő-)szervezet volt, a „szövetségek szövetsége”, mely részben állami feladatokat is ellátott. Ebből adódott a különlegessége, ami miatt világszinten is érdekes az olasz sport rendszere. Az idő haladtával működése természetesen nem mentesült a módosításoktól, a jövőbeni szerepe pedig éppen most van kialakulóban. Az egyik vezérel, Giovanni Malagò elnök elképzelései szerint, a privát szféra megfelelő és lehető leghasznosabb bevonása, az épek és a fogyatékkal élők még szorosabb együttműködésének kialakítása e területen, vagyis a „sport akadályok nélkül” elv jegyében a mindenki számára elérhető sport.

A CONI működésének szabályozását először az 1942. február 16-i 426-os törvény határozta meg, mellyel a sportmozgalom legfelsőbb szervévé vált immár hivatalosan is. Legjelentősebb módosításai időrendben a 1992. július 23-i 242-es törvény,¹⁰

¹⁰ Ez a rendelet biztosította a CONI alapvető újrászervezését, ez az alapító okirat egyfajta átírata. Ekkor kerül be a tevékenységi feladatok körébe

illetve 2004. január 8-i 15-ös,¹¹ mely jelenleg is érvényben van (Coccia és mtsai, 2002).

Az 1948-ban visszaállított „függetlenség” először az ún. „fifty-fifty”¹² megállapodás létrejöttével csorbult, ami lassan a Totocalcio teljes bevételeinek fokozatos elvesztéséhez is vezetett (Baglioni, 2008), hiszen nem csak a bevételek oszlottak meg több szereplő között, hanem egyszerre a totó-lottó játékok több variációja is megjelent.¹³

A CONI köztestület, feladata a sport előmozdítása, az olimpiai felkészülés elősegítése, a sport ügyeinek szabályozása.

A CONI:

- független, de az állam által felügyelt;
- nem gazdasági jellegű, azaz nem profit-orientált szervezet (gazdasági tevékenységet saját funkciói ellátására folytathat, profitot nem termel);
- a sport-feladatok ellátásában első fokú testület, a sport előmozdításának felelőse;
- „associativo”, ami azt jelenti, hogy minden egyes sportoló (akár amatőr is) tagja a CONI-nak, az adott egyesületen, szervezeten keresztül, ahol a sporttevékenységet folytatja;
- „federativo”, vagyis élén az elnök áll, mint a szervezet vezetője, alatta pedig jól elkülönített szerepkörökkel rendelkező hierarchikus rendszer található;
- operatív, azaz feladata a közérdekek ellátása (sporttevékenységek előmozdítása) (Coccia és mtsai, 2002).

A sport előkelő helyet foglal el az olaszok

a „Mindenki Sportja” is, valamint lehetőséget ad például tőketársaság alapítására is.

¹¹ Többnyire jogi szempontból fontos, pontosítja a CONI, mint köztestület szerepét, nagyobb hangsúlyt helyez a társulási/egyesületi természetére.

¹² 1965. szeptember 29-i 1117-es törvény, mely során a lottó bevételek fele az államhoz, másik fele a CONI-hoz került.

¹³ http://www.camera.it/_dati/leg14/lavori/stampati/pdf14PDL0031280.pdf

mindennapi életében, ezt jól jelzi a regisztrált sportolók aránya, illetve az ún. amatőr sportolók nagy száma is, ellentétben a hazai hagyományokkal. Ennek ellenére alkotmányos szabályozásra igen későn került sor. Az eredeti alkotmány szövege a sportra közvetlen utalást nem tesz, csak a 2000. évi módosításba emelik be a „sportrendszer” (*ordinamento sportivo*) kifejezést, melynek azonban pontos meghatározása elmaradt. Tisztázza, hogy az állam feladata az alapelvek meghatározása, a részletek kidolgozása azonban a régiók hatásköre. (*Coccia és mtsai*, 2002) Az olasz sportban a területi rendszer igen komoly hangsúlyt képvisel, amint azt a 3. ábra is mutatja.

A CONI felépítése

A testület ma 45 nemzeti sportszövetséget (FSN-Federazioni Sportive Nazionali), 16 nem olimpiai sportszövetséget (DSA – Discipline Sportive Associate) – mint például a krikett-, bowling- vagy a biliárdszövetség – 14+1 nemzeti és területi sportmozgalmat elősegítő sportszervezetet (EPS-Enti di Promozione Sportiva,¹⁴ pl. Mindenki Sportja Szövetség; Olasz Egyetemi Sport Központ)¹⁵ fog össze. Vagyis ezek azok a szervezetek, melyek nemzeti szintű együttműködésre alapozva viszik előbbre a sport ügyét; valamint még magában foglal 19 értékőrző sportintézményt (Associazioni Benemerite), mint pl. az Olasz Nemzeti Fair Play Bizottság (*C.N.I.F.P.*)¹⁶, vagy az Olasz Nemzeti Olimpia Akadémia (*A.O.N.I.*)¹⁷. A szervezet az ország 19 régiójában és 102 tartományában van jelen. Érdekesség hogy a Paralimpiai Bizottság például a 45 sportszövetség közé tartozik, és nem alkot külön egységet. Így körülbelül 95 000 sportegyesület és kb. 11 millió regisztrált sportoló tagja a CONI-nak. Ehhez képest Magyarországon az igazolt sportolók száma kb. 200 000 fő, ami a lakosság 2,5-3%-át jelenti a feljebb említett 7%-kal szemben (az egyesületek száma kb. 1600-ra tehető).¹⁸ Természetesen a

CONI a NOB által elismert szervezet, mely a már említett feladatok mellett az olimpiai felkészülést is segíti. Ebből a célból a sportegyesületek (*società-k*) és sportszövetségek közötti állandó, szoros együttműködést épít ki a jelenleg folyamatban lévő sport ügyek előmozdítása érdekében. A sportrendszer szerkezetét a 3. ábra foglalja össze.

A CONI az alábbi szervezeti egységekre tagolódik:

- *Nemzeti Tanács*, melynek feladatai többek között az olimpiai eszme és a sporttevékenységek propagálása, az alapvető szabályok megszilárdítása, a professzionális és amatőr sport elválasztása, Nemzeti Bizottság költségvetésre irányuló döntéseinek ratifikálása.
- *Nemzeti Bizottság/Junta*: az általános adminisztratív feladatok ellátása, különböző célok, programok meghatározása, szolgáltatások és hivatali ügyek szervezésének ellenőrzése, költségvetési tervzet előterjesztése a Nemzeti Tanácsnak, a főtítkárral kinevezése
- *Sportolók Nemzeti Testülete*
- *Elnök*
- *Főtítkárral*
- *Számvizsgáló Bizottság*

A CONI elnöke az alapkormányban rögzített feladatokat látja el. Az elnököt, a köztársasági elnök dekrétuma alapján nevezik ki, megválasztása a Nemzeti Tanács hatásköre, mandátuma 4 évre szól, amit legfeljebb kétszer tölthet be. A 3. ciklust akkor kezdhetheti meg, ha az első valamely okból 2 év egy napnál rövidebb ideig tartott.¹⁹ Elnök lehet, aki minimum négyéves tagsággal rendelkezik valamely szövetségben (FSN vagy DSA), illetve további három feltétel egyikének is megfelel: bármely sportági szövetség elnöki vagy alelnöki funkcióját betöltötte vagy a Nemzeti Bizottság, illetve a CONI területi szervezetének tagja; nemzeti válogatott tagja volt; kiemelkedő sportolói tevékenységéért érdeméremet, kitüntetést kapott (*Coccia és mtsai*, 2002). A fogyatékkal élők sportjának előmozdítása is a CONI feladata, az azonos díjazás kiharcolása hozzájárul a speciális olimpia törvényes kereteinek biztosításához. A jóléti és kulturális miniszter feloszlathatja a Nemzeti Bizottságot, annak nem megfelelő működése következtében. Az FSN-k és DSA-k mint magánjogi személyiséggel bíró szervezetek, nyereséget nem termelhetnek.

¹⁴ 1948-ban jött létre, CONI 1974. augusztus 2-án, míg a Belügyminisztérium 1989. május 6-án. Fő célja a sporthoz való jog minden egyes állampolgárra történő kiterjesztése.

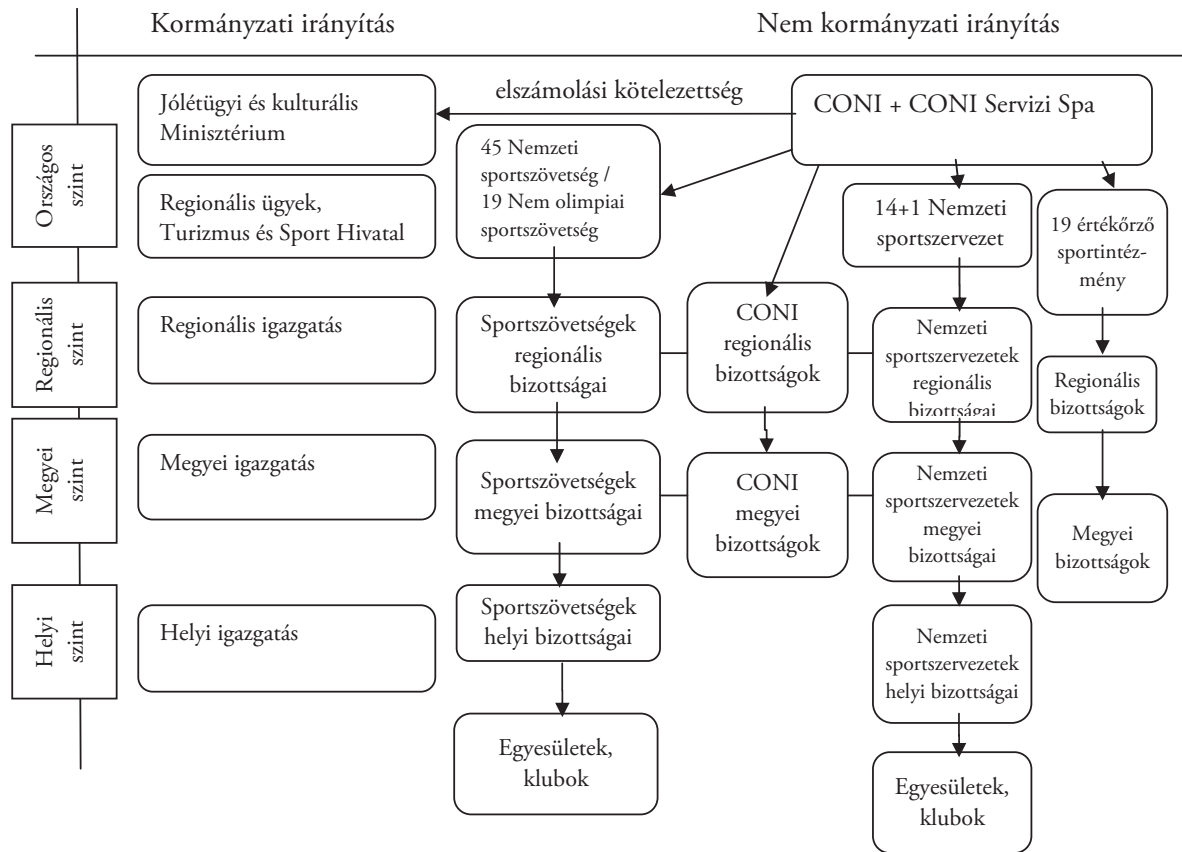
¹⁵ Fő tevékenysége az egyetemi sportközpontok létrehozása, ez által a testnevelés és sporttevékenység minél szélesebb körű terjesztése az egyetemi hallgatók körében. Továbbá felügyeli az adott egyetem sportlétesítményeit, és programokat szervez ott.

¹⁶ Comitato Nazionale Italiano per il Fair Play.

¹⁷ 1987-ben jött létre. Volt sportolók, szakemberek, kutatók, tudósok a tagjai. Az olimpiai eszme védelme és terjesztése a célja.

¹⁸ http://www.coni.it/fileadmin/Documenti/II_NUMERI_DEL_CONI_EM_2010.pdf

¹⁹ 2004. január 8. 15-ös törvény

3. ábra: Kormányzati és nem kormányzati sportirányítás Olaszországban

(forrás: <https://www.dshs-koeln.de> és <http://www.coni.it>)

A központi szervezeti egységek mellett ki kell emelnünk még a CONI szolgáltató részvénytársaságot is (*CONI Servizi Spa*), mely 100%-ban a Gazdasági Minisztérium részét képezi. Szolgáltatói szerződésben áll a CONI-val, és annak operatív testületként működik. Olyan gyakorlati feladatokat lát el például, mint a nemzeti olimpiai központok, a sportiskolák vagy az Orvosi és Sporttudományos Intézet irányítása. Szabályzata összhangban áll mind a cégekre, mind az egyesületi szervezetekre vonatkozó előírásokkal. A CONI Servizi Spa a polgári jog alapján szerveződött, ellentétben a CONI-val, mely a közjogi szabályozás mentén (*Baglioni*, 2008).

Finanszírozás

A sport bevételei, úgy ahogy Európa más országaiban is, négy nagyobb forrásból erednek (háztartások, helyi vagy nemzeti források, szponzoráció és adományok, önkéntesség), az ezek közti arányok országoként különböznek. Az Európai Bizottság 2011-es, tömegsportra vonatkozó jelentése alapján Olaszországban a háztartások

kiadásai a sport-szektor 55%-át tették ki 2008-ban, az állami és helyi ráfordítások a költségek 20%-át (*Eurostratégies*, 2011; v. ö. *Farkas és Mihályi*, 2011).

Az általános sportfinanszírozás jelentős részét a Totocalcio (a mi Totókhöz hasonló játék 1946 óta) teljes bevétele adta, mivel kezelése kizárólag a CONI hatáskörébe tartozott, vagyis az államnak nem kellett anyagi forrásokkal ellátnia a sportot. Viszont több fogadó játék és lottó együttes bevezetésével (Superenalotto, Lotto) jelentősen csökkentek a CONI közvetlen bevételei, mivel azok kezelése már nem egy kézben összpontosult (*Baglioni*, 2008). A bevételek elosztása is átkerült az államhoz, a CONI Servizi Spa, valamint a Sportkredit²⁰ intézményén keresztül történik, melyet a 350/2003 törvénnyel iktattak hatályba.

A felhasználható források között megtalálhatók még a Pénzügyminisztérium és a Belügyminisztérium hozzájárulásai, de csakis a létesítmények megvalósítására, fenntartására. A jogi szabályozások

²⁰ Istituto per il credito sportivo. Jelenleg a sportot és kultúrát előmozdító befektetéseket segítő hitelintézet, melyet 1957-ben alapítottak (1295/1957 törvény).

kiemelik az uniós források, programok által szerzhető támogatások lehetőségét is. Összefoglalva tehát a sport finanszírozására az alábbi források állnak rendelkezésre:

- állami forrás, éves szinten kb. 450 millió eurót juttatnak sportra;
- háztartások;
- helyi szervezetekkel történő együttműködések-ből eredő bevételek;
- szponzoráció;²¹
- totó/lottóbevételek, fogadások egy része – nem meghatározott, általában sportolói jutalmazásokra fordítják – (*Eurostrategies*, 2011);
- az Európai Unió programjaiból szerzhető támogatások;
- „5 per mille”, személyi jövedelemadókból származó adományok.²²

Az olasz sport egy másik jellegzetessége az önkéntesek munkája, melyre óriási szükség van, hiszen az egyesületek léte saját kreativitásukon, ügyességükön múlik, mivel az állam védelmi szerepet nem vállal. A létesítmények fenntartásáért, állapotáért felel, de a klubok működése nem tartozik hatáskörébe. Az Európai Bizottság 2011-es jelentése alapján átlagosan 10-11 önkéntes dolgozik egy-egy sportegyesületnél (*Eurostrategies*, 2011).

Klubok és egyesületek

A CONI mellett az olasz sportrendszer fontos tényezői az ún. *società*-k (klubok), vagyis profitot termelő sportvállalkozások, és a sportegyesületek (*associazione sportivo*), az amatőr egyesületek, melyek kizárólag sportszolgáltatást nyújthatnak. Ugyan a két kategória között összefonódás is megfigyelhető, mivel a „società”-nak létezik egy fajtája, az ún. amatőr klub, mely a sportolói egyesülettel megegyezően profitot nem termelhet (*Coccia és mtsai*, 2002). Ezek képezik a rendszer alapját, a sportolni vágyók ide tudnak leigazolni, tagokká válni (*tesserati*). A klubok, egyesületek betagozódnak a CONI-ba valamely szövetség által, melynek feladata a versenysport szervezése, szabályainak megalkotása (*Cevoli*, 1997).

Az amatőr egyesületek az alábbi formákban működhetnek:

- jogi személyiséggel bíró egyesület;
- jogi személyiséggel nem bíró egyesület;

- amatőr sporttársaság, melynek két altípusa lehet:

- önálló tőkével rendelkező egyesület, mely azonban forrásait kizárólag sporttevékenységre fordíthatja, profitot nem termelhet;
- nonprofit együttműködési társaság.

Az egyesületek, társaságok finanszírozása, működtetése szintén főként területi, regionális szinten működik, annak ellenére, hogy nemzeti szinten is összefogott. Mivel az olasz sportfinanszírozás leginkább „önellátó”, szükség volt egy Nemzeti Sportalap létrehozására, mely a kétéves tervezési ciklusok mellett egyfajta biztonsági alapot is nyújt a sport számára, hiszen az túlságosan függött a gazdasági viszonyoktól.

Az amatőr sport bizonyos kedvezményekben is részesül, melynek rendszere szintén eléggé kidolgozott. Az egyszerűsített pénzügyi rendszer segítségével például engedményekhez jutnak a számlázási, regisztrációs kötelezettségek, a leltár és számvitel vezetésének tekintetében, vagyis az adminisztrációt könnyítik. A bevételek terén pedig a következő előnyökkel jár: az intézményi működésből eredő bevételek ez esetben nem adókötelesek, míg a kereskedelmi tevékenységből, versenysportból, szponzorációs és közvetítési jogokból eredő bevételek esetén az adó mértéke 3%.

Összegzés

Az olasz sport rendszere a majdnem teljes pénzügyi és igazgatási önállósága miatt különleges. Az olimpiai felkészítés mellett, a CONI által irányított sportmozgalom természetesen ma már egyre bővebb körre terjed ki. A CONI, hogy függetlenségét, egyedülálló szerepét el ne veszítse, a mindenki sportja irányítását is saját struktúrája alá rendelte, elismerve a tömeg- és szabadidő-sport szövetségeket hivatalos tagként. Ez azonban, az amúgy folyamatosan apadó források mellett (Totocalcio térvesztése, tévéközvetítési jogdíjak nem tisztázott bevételei), egyéb finanszírozási csatornák, formák bevonását igényelte.

A CONI, mint az összes sportot összefogó nemzeti testület egy jól strukturált piramis csúcsán, felépítése és önfinanszírozó rendszere révén rendkívül hatékonynak bizonyult egészen 2000-ig. Különleges szerepet tudhatott magának, ám a gazdasági, technikai, társadalmi változásokra, a sportot érintő botrányokra (bundaügy, dopping) választ kellett találni, és ezt jelenleg az állam kontrollja, pénzügyi

²¹ 2008-ban 24%.

²² A magyar „adó 1%”-ához hasonló rendszer, mellyel az állampolgárok hozzájárulhatnak a 3. szektor fejlesztéséhez.

forrásokat elosztó szerepe igyekszik garantálni.

A különböző szereplők feladatkörei kellőképpen megkülönböztethetők: A kormányzati irányítás szereplői a NOB-on kívül eső nemzetközi kapcsolatokért felelnek, illetve egyfajta kontrollszerepet töltenek be. Külön sportbírótság teszi lehetővé a sporttal kapcsolatos vitás kérdések jogi megoldását, míg a sportlétesítmény-fejlesztések kivitelezésében az ICS nyújt segítséget. Nem kormányzati oldalon a CONI feladata az olimpiai és szabadidősport előmozdítása, szervezése, míg a CONI Servizi Spa a képzési, illetve operatív feladatok felelőse.

Az olasz rendszer azonban még így is kellő önállóságot biztosít a kluboknak, egyesületeknek, kreativitásra készítve őket, de ugyanakkor egyfajta állandó alapot is jelent, mint a szabályok kialakítója, felügyelője. Bizonyos jogi, finanszírozási nehézségeket rejt magában, de összességében egy szilárd, szerkezetileg jól működő rendszerről van szó, melynek alapját a területi szerveződés (régiók, megyék, helyi közösségek), a különféle szövetségekbe tömörülő sportszervezetek és a bő számú önkéntesek képezik. Európai szempontból az önfinanszírozási forma különösen érdekes lehet, az állam kontrolja inkább politikai-stratégia és sportirányítási tevékenység.

Felhasznált irodalom

1. Bagliolini, S. (2008): Third Sector Organizations: The Case of Sport in Italy. Third Sector Organizations Facing Turbulent Environments: *Sports, Culture and Social Services in five European countries*. Berlin, 2008 november 13-14.
2. Bortolotti, A. (2004): *The Sport Organization in Italy*, Bologna
3. Cevoli, M. (1997): *Lo sport condiviso – Associativismo sportivo e strategie di rete*, CONI, Róma.
4. Coccia, M. és De Silvestri, A., Forlenza, O., Fumagalli, L., Musumarra, L., Selli, L. (2002): *Diritto dello Sport*. Le Monnier Università, Róma.
5. Európai Bizottság (2007): *Fehér könyv a sportról*. Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, Luxemburg, 12. p.
6. Eurostrategies (2011): Study on the funding of grassroots sports in the EU. With a focus on the internal market aspects concerning legislative frameworks and systems of financing. *Final Report, Volume II – Country Reports*, 128-135.
7. Farkas P. (2008): Sportstruktúrák Európában: Ahol legerősebb az állami befolyás. *Kalokagathia* 1, 5-13.
8. Farkas P. (2009): Út a Fehér könyvig. *Kalokagathia* 2-3. 33-47.
9. Farkas P., Bardocz-Bencsik M. (2009): Az európai sport a Lisszaboni Szerződés ratifikálása idején. *Kalokagathia* 2-3. 48-64.
10. Farkas P., Mihályi A. (2011): Sportstruktúrák Európában: Finnország sportigazgatási modellje. *Kalokagathia* 1, 88-100.
11. Rác B. (2010): *Összefogás vagy széthúzás? A sport jövője az EU-ban*, Diplomadolgozat. Veszprém.